

ingediend op **1159** (2021-2022) – Nr. 1
23 februari 2022 (2021-2022)

Voorstel van resolutie

van Sam Van Rooy, Bart Claes, Leo Pieters en Chris Janssens

over de noodzaak van een volledige regionalisering
van de bevoegdheid Energie

TOELICHTING

Inleiding

De bevoegdheden voor energie zijn in België versplinterd tussen het federale en het gewestelijke niveau, en bij de uitoefening ervan komen de Vlaamse en de Federale Regering dan ook regelmatig in conflict met elkaar. Een homogenisering in de vorm van een verregaande regionalisering van de bevoegdheid voor energie zou aan dat probleem tegemoetkomen en het grote verschil in visie erkennen tussen de deelstaatregeringen over de toekomst van het energiebeleid. Op die manier kan elke deelstaat een gericht beleid voeren dat tegemoetkomt aan de specifieke behoeften die lokaal heersen. Het voorkomt bovendien dat het beleid op het ene niveau tegengewerkt wordt door het andere niveau.

1. Bevoegdheidsverdeling op het vlak van de productie van energie

Momenteel is de productie van energie in theorie een louter federale bevoegdheid. Toch is het zo dat dit in de praktijk grotendeels betrekking heeft op energie uit fossiele brandstoffen en kernenergie. De productie van hernieuwbare energie – zoals (onshore)windenergie en zonne-energie – is een gewestbevoegdheid. Er is geen logische verklaring waarom er op het vlak van bevoegdheidsverdeling een onderscheid gemaakt zou moeten worden op basis van diverse energiebronnen. De windparken op de Noordzee behoren dan weer wel tot de (residuaire) bevoegdheid van de federale overheid, aangezien de Noordzee voorlopig buiten het territoriaal bevoegdheidsgebied van de gewesten ligt.

Het debat over de kernuitstap dat de afgelopen maanden in alle hevigheid is losgebarsten, toont aan dat er fundamentele verschillen in visie bestaan tussen de deelstaatregeringen en de Federale Regering over de toekomst van nucleaire stroomproductie in België. Een meerderheid van de Vlaamse bevolking wijst de kernuitstap af en er heerst bezorgdheid over de bevoorradingszekerheid in het geval van een volledige nucleaire exit. Bevoorradingsproblemen zouden Vlaanderen bovendien disproportioneel harder treffen aangezien het de economische motor van België vormt.

Bovendien is het voor de beschikbaarheid van voldoende koolstofarme elektriciteit in Vlaanderen in de toekomst zeer problematisch dat artikel 3 van de wet op de kernuitstap¹ geen ruimte laat voor de installatie van nieuwe nucleaire capaciteit. Er wordt daarbij volledig voorbijgegaan aan de technologische ontwikkelingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden en de ontwikkeling van zogenaamde kleine modulaire reactoren ('small modular reactors' of SMR's) die kleiner, flexibeler, betaalbaarder en schoner zijn dan de huidige generatie conventionele reactoren. SMR's kunnen in serie geproduceerd worden, wat de kostprijs aanzienlijk naar beneden kan halen. Ze zijn bovendien veiliger dan conventionele reactoren.

Een volledige regionalisering van de bevoegdheid voor de productie van energie kan de geschetste problemen oplossen. De deelstaten zouden zelf kunnen kiezen of ze het huidige aandeel nucleaire energie in de elektriciteitsmix al dan niet handhaven en zouden als dat gewent is, stappen kunnen zetten voor de ontwikkeling van nieuwe nucleaire capaciteit.

¹ Wet van 31 januari 2003 houdende de geleidelijke uitstap uit kernenergie voor industriële elektriciteitsproductie (Belgisch Staatsblad, 28 februari 2003).

2. Bevoegdheidsverdeling op het vlak van distributie, vervoer en transmissie van energie

Ook de distributie, het vervoer en de transmissie van energie is een versplinterde bevoegdheid. Wat aardgas betreft, is de federale overheid bevoegd voor het gasvervoer, de infrastructuur voor opslag van grote hoeveelheden gas en voor de levering van gas aan ondernemingen die aangesloten zijn op het vervoersnet. De gewesten zijn dan weer bevoegd voor de zogenaamde openbare gasdistributie, wat concreet het transport inhoudt van gas binnen een gemeentelijk of intercommunaal distributienetwerk tot bij de eindgebruiker.

Voor het vervoer van elektriciteit wordt de bevoegdheidsverdeling bepaald aan de hand van de spanning van het net. De federale overheid is bevoegd voor het elektriciteitsvervoer door middel van transmissienetten waarvan de nominale spanning meer dan 70.000 volt bedraagt. De gewesten zijn bevoegd voor de distributie (naar eindafnemers) en het lokale transport (niet naar eindafnemers) door middel van netten waarvan de nominale spanning lager of gelijk is aan 70.000 volt. De gewesten zijn bovendien ook bevoegd voor de gesloten distributienetten, de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen en het energiedelen. Voorbeelden uit het buitenland tonen aan dat er geen reden is waarom de huidige federale bevoegdheden voor het gastransport en het vervoer van elektriciteit niet geregionaliseerd zouden kunnen worden. Zo zijn in Duitsland verschillende transmissienetbeheerders bevoegd voor het vervoer van elektriciteit in verschillende regio's.

3. Bevoegdheidsverdeling op het vlak van tarieven en prijzen

De federale overheid is bevoegd voor de energietarieven, met inbegrip van het prijsbeleid maar met uitzondering van de distributietarieven. Bij een regionalisering van twee van de bovenstaande bevoegdheidsdomeinen (productie en transport) zouden ook de energietarieven zonder al te grote problemen geregionaliseerd kunnen worden.

De torenhoge prijsstijgingen voor energie op de grootmarkten hebben zich de afgelopen maanden ook duidelijk doorgezet in de energiefacturen van de consumenten. Dat heeft tot een rondje zwartepieten geleid waarbij zowel de Federale als de Vlaamse Regering elkaar aanwijzen als het bestuursniveau dat op de energiefactuur moet ingrijpen. De deelstaatregeringen hebben namelijk de afgelopen jaren een steeds groter wordende impact op de energiefactuur opgebouwd door de energiefactuur als financieringsbron voor het hernieuwbare-energiebeleid te gebruiken. Aan de hand van de zogenaamde openbaredienstverplichtingen (ODV's) wordt de subsidiëring van hernieuwbare energie doorgerekend aan de consument via de energiefactuur. Die situatie creëert verwarring onder de bevolking over het gevoerde beleid.

Sam VAN ROOY
Bart CLAES
Leo PIETERS
Chris JANSSENS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de versplinterde en overlappende verdeling van de bevoegdheid voor energie en de onduidelijkheid die dat veroorzaakt;
 - 2° de arbitraire wijze waarop die bevoegdheidsverdeling is vastgesteld;
 - 3° de fundamentele verschillen in visie tussen de Vlaamse en de Federale Regering wat de toekomst van het energiebeleid betreft;
 - 4° het gebrek aan draagvlak in Vlaanderen voor de kernuitstap;
 - 5° de vaststelling dat Vlaanderen bij bevoorradingsproblemen disproportioneel zwaar getroffen zou worden;
 - 6° het feit dat het kerncentralepark van Doel in Vlaanderen ligt, een totaalvermogen heeft van ongeveer 2900 MW en zorgt voor duizenden Vlaamse jobs;
 - 7° het conflict dat ontstaan is tussen de Vlaamse en de Federale Regering naar aanleiding van het vergunningsbeleid voor (nieuwe) gascentrales in Vlaanderen;
 - 8° de impact die nieuwe gascentrales zullen hebben op de stikstof- en broeikasgasuitstoot in Vlaanderen;
- overwegende dat:
 - 1° de Federale Regering op 18 maart 2022 finaal een beslissing moet nemen over het al dan niet volledig uitvoeren van de kernuitstap;
 - 2° artikel 3 van de wet van 31 januari 2003 houdende de geleidelijke uitstap uit kernenergie voor industriële elektriciteitsproductie definitief de deur sluit voor de oprichting van nieuwe nucleaire centrales en geen rekening houdt met technologische ontwikkelingen in de sector;
 - 3° het realiseren van de klimaatdoelstellingen van de Vlaamse Regering bemoeilijkt zal worden door de elektriciteitsmix als de kernuitstap uitgevoerd wordt;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
 - 1° aan de Federale Regering expliciet te kennen te geven dat Vlaanderen wil dat alle bevoegdheden voor energie geregionaliseerd worden;
 - 2° de nodige stappen te ondernemen om een dergelijke bevoegdheidsoverdracht voor te bereiden;
 - 3° verder te blijven investeren in het onderzoek naar en de ontwikkeling van nucleaire energie;
 - 4° het duidelijke standpunt in te nemen dat kernenergie zijn plaats moet behouden in de Vlaamse energiemix.

Sam VAN ROOY
Bart CLAES
Leo PIETERS
Chris JANSSENS